

Silja Kavilo
vs. rehtori-sivistysjohtaja
Rautavaaran kunta
040 860 8231
silja.kavilo@rautavaara.fi

Sivistysvaliokunta
00102 EDUSKUNTA
p. 09 4321
siv@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto

Asia: HE 143/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lukukausimaksujen käyttöönotto vaarantaa pienten lukioden tulevaisuuden ja heikentää koulutuksen saavutettavuutta koko maassa.

Rautavaaran lukio on yksi maamme noin 60 maaseutulukioista, joissa opiskelee kansainvälisiä nuoria EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta. Lukiomme 38 opiskelijasta lähes puolet on kansainvälisiä. Kansainväliset opiskelijat ovat tuoneet mukanaan kielitaitoa, kulttuurista monimuotoisuutta ja rikastuttaneet monin tavoin paitsi koulu- myös kyläyhteisöämme. Rautavaaran kunnassa kansainväliset nuoret nähdään tärkeinä ja heistä halutaan pitää hyvää huolta.

Rautavaaran lukion opiskelijamäärän ennustetaan vähenevän lähivuosina ikäluokkien pienentyessä. Lukion elinvoimaisuuden säilyttämiseksi oman kunnan nuorten lisäksi opiskelijoita tarvitaan myös muualta. Maksuttomuus on ollut keskeinen vetovoimatekijä EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleville nuorille, jotka ovat valinneet Suomen jatko-opintojensa kohdemaaksi. Lukukausimaksujen käyttöönotto vähentäisi todennäköisesti merkittävästi näiden opiskelijoiden määrää, mikä vaikuttaisi suoraan lukiomme ja koko kuntamme elinvoimaisuuteen.

Esitetty valtionosuusjärjestelmän muutos, jossa EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevat opiskelijat eivät toisi kunnalle valtionosuutta, heikentäisi merkittävästi lukion rahoituspohjaa. Tämä vaikeuttaisi kunnan mahdollisuuksia ylläpitää omaa lukiota. Lukio on Rautavaaralla ensiarvoisen tärkeä myös laadukkaan perusopetuksen varmistamiseksi. Perusopetuksen tuntikehys ei yksin riitä kattamaan opetushenkilöstön opetusvelvollisuuden tuntimääriä, ja ilman lukiota pätevän opetushenkilöstön rekrytointi olisi kunnassa erittäin vaikeaa.

Ehdotus lukukausimaksujen käyttöönotosta on alueellisesti eriarvoistava ja ristiriidassa koulutuksen saavutettavuuden, kansainvälistymisen ja alueellisen elinvoiman tavoitteiden kanssa.

Esitys ei tunnista riittävästi alueellista monimuotoisuutta eikä kunnallista kontekstia, jossa palveluja tosiasiallisesti tuotetaan. Kunnallisten olosuhteiden vaihtelu – kuten väestörakenne, välimatkat ja osaaajapula – on keskeinen tekijä toimivien ratkaisujen kehittämisessä. Nyt esityksessä lähestytään asiaa liiaksi valtakunnallisesta ja yhdenmukaistavasta näkökulmasta.

Oman lukion puuttumisella olisi kielteisiä vaikutuksia sekä yksilöihin että Rautavaaran kuntaan. Lukion puuttuminen paikkakunnalta tarkoittaisi, että kaikki alueen nuoret joutuisivat siirtymään

opiskelemaan pitkien etäisyyksien päähän, pois omalta kotipaikkakunnaltaan. Lähimmät toisen asteen oppilaitokset sijaitsevat vähintään 50 kilometrin päässä.

Kansainvälisten lukiolaisten osuus Suomen kaikista lukiolaisista on edelleen varsin pieni: EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevia opiskelijoita on koko maassa vain joitakin satoja. Lukiokentällä kansainvälisiä opiskelijoita ei nähdä ongelmana, vaan arkea rikastuttavana ja koulun elinvoimaa vahvistavana voimavarana. Meille jokainen opiskelija on merkityksellinen, arvokas ja tärkeä.

“Ilmainen koulutus hyödyttää sekä Suomea että meitä opiskelijoita. Me tuomme osaamista, kielitaitoa ja kulttuuria – ja Suomi saa motivoituneita nuoria tulevaisuuden tekijöiksi.” – Kansainvälinen opiskelija, Rautavaaran lukio

Suomi tarvitsee kansainvälisiä, motivoituneita nuoria, jotka kouluttautuvat ja juurtuvat tänne. Suomessa suomenkielisen lukion käyneet opiskelijat sitoutuvat vahvasti jatko-opintoihin ja työelämään Suomessa. Lukukausimaksujen käyttöönotto kaventaisi tätä potentiaalia ja olisi ristiriidassa kansainvälistymistavoitteiden kanssa.

Kansainväliset lukiolaiset ovat olennainen osa Suomen osaajavajeen korjaamista. He opiskelevat suomeksi tai ruotsiksi ja sitoutuvat Suomeen huomattavasti todennäköisemmin kuin englanninkielisissä korkeakouluissa opiskelevat nuoret. Esimerkiksi Sallan ja Kinnulan lukioiden kokemusten mukaan yli 80 % kansainvälisistä lukiolaisista jatkaa opintojaan Suomessa ja työllistyy tänne.

Suunniteltu lainsäädäntöuudistus, jossa EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille lukiolaisille asetettaisiin lukukausimaksut ja heidät suljettaisiin valtionosuusrahoituksen ulkopuolelle, aiheuttaa huomattavia riskejä erityisesti maaseudun ja muuttotappioalueiden lukiokoulutukselle. Euroopan rehtorijärjestö ESHA:n selvityksen mukaan missään Euroopan maassa ei peritä lukuvuosimaksuja EU- ja ETA-maiden ulkopuolisilta opiskelijoilta, jotka opiskelevat paikallisilla kielillä. Ehdotus tekisi Suomesta poikkeuksen eurooppalaisesta käytännöstä ja heikentäisi maan houkuttelevuutta koulutus- ja osaajamaana.

Kansainvälisyys on sijoitus tulevaisuuteen

Valmistelussa olisi ollut tarpeen tehdä tiiviimpää yhteistyötä erityisesti maaseutukuntien kanssa. Esitys ei riittävästi perustu kuntakentän kokemuksiin tai näkemyksiin, mikä heikentää sen käytännön toteuttamiskelpoisuutta.

Me Rautavaaralla katsomme, että lukukausimaksujen käyttöönotosta EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille tulee luopua. Kestävä ratkaisu on säilyttää maksuttomuus suomeksi/ruotsiksi opiskeleville lukiolaisille. Kansainvälisten nuorten omat perheet rahoittavat opiskelun arjen kustannukset; valtionosuuden säilyttäminen on investointi kansalliseen koulutus- ja aluerakenteeseen. Tärkeää olisi myös kehittää lukiokoulutuksen laatukriteerejä ja opiskelijavalintaa sekä vahvistaa alkuvaiheen tukea. Jos muutosta harkitaan, se tulee tehdä rajatun pilotin ja asianmukaisen vaikutusarvioinnin kautta. Kansainväliset opiskelijat eivät ole kustannus – he ovat investointi Suomen tulevaisuuteen.

Kunnioittavasti,

Silja Kavilo

vs. rehtori-sivistysjohtaja, Rautavaaran kunta